

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»



КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

10. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie (2022). Lubelskie pomaga Ukrainie – nauka języka polskiego. URL: <https://www.lubelskie.pl/lubelskie-pomaga-ukrainie-nauka-jezyka-polskiego/>
11. Wikipedia (2023). Polsko-ukrayinskyu kordon. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Польсько-український_кордон
12. Wójewództki Urząd Pracy w Lublinie (2022). Zapytaj o pracę. URL: <https://zapytajoprace.wup.lublin.pl>

Ключові слова: біженці, права людини, гуманітарна допомога, локальні ініціативи, криза.

Бірюков Руслан Миколайович
*кандидат юридичних наук, заступник
департаменту начальника Національної поліції
України*

ЄВРОПОЛ ЯК СТРУКТУРА ОБМІНУ ДАНИМИ В РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ

Відповідно до Конвенції про Європол, він був створений для двостороннього та багатостороннього обміну даними, та в якості куратора та централізованої європейської бази даних. ЄС також ухвалив ряд угод про співробітництво, які дозволять 23 агенціям держав, що не є учасницями ЄС, обмінюватися даними з Європолом. Зв'язки Європолу з іншими існуючими та запланованими

правоохоронними органами та базами даних ЄС дозволить і надалі розширити його повноваження [1].

Поліцейські органи європейських держав через національні підрозділи Європолу можуть робити запити до Європолу щодо надання розвідувальних даних, практичної інформації щодо розслідувань чи операційної підтримки. Європол почав роботу з розвідувальними даними як тільки в 1994 році був сформований ЄПБОН та до кінця 2000 року розглянув понад 60 тисяч запитів про співробітництво. Більшість з них стосувалися інформації, що забезпечує підтримку в розслідуваннях. У щорічному звіті Європолу за 1999 рік відзначається, що один запит призвів до 40 додаткових запитів, на які було надано 227 відповідей, було проведено дві контрольних поставки, 5 спостережних операцій та оброблено 20 запитів про допомогу в кримінальних провадженнях [2].

Такий обмін інформацією індексується в центральній базі даних, що була переведена в електронний онлайн формат в 2002 році, надавши Європолу динамічну, постійно зростаючу базу даних підозрюваних та поліцейської розвідки. Поліцейські підрозділи держав-учасниць не зобов'язані використовувати Європол для обміну розвідувальними даними. Можуть використовуватися також канали двостороннього обміну (утворені за неформальними угодами, такими як меморандуми про взаєморозуміння) та міжнародні системи, наприклад, утворені в рамках Шенгенської угоди. Для боротьби зі злочинами, що не потрапляють під

мандат Європолу (наприклад, футбольним хуліганством чи кіберзлочинністю) використовуються європейські мережі зв'язку чи Інтерпол. Сам Європол має парасолькову структуру, спрямовану на надання поліцейським підрозділам держав-учасниць ЄС будь-яких розвідувальних даних, які вони вважають необхідними.

Після початку роботи в 1999 році Європол почав створювати обширні бази розвідувальних даних щодо окремих тем чи розслідувань, що зберігаються в комп'ютерній системі Європолу. Аналітичні файли можуть містити інформацію щодо фактичних чи потенційних підозрюваних, свідків, жертв, контакті, пов'язаних осіб та інформаторів, підозрюваних в членстві в злочинних організаціях, засуджень та посилах на розслідування національних поліцейських органів. Регламенти щодо аналітичних робочих файлів, ухвалені через два роки після набуття чинності Конвенцією, дозволяють Європолу збирати 53 конкретних типи персональних даних, зокрема чутливу інформацію, опису якої Конвенція уникає через політичні розбіжності, такі як дані про расове походження, релігійні та інші переконання, статеве життя, політичні позиції, участь в організаціях чи рухах, що не є забороненими законом. Відповідні категорії включають персональні дані (чотирнадцять типів даних), зовнішність (два типи), засоби ідентифікації (п'ять типів, включно з ДНК та відбитками пальців), рід зайняття (п'ять типів), фінансову інформацію (вісім типів) та дані про поведінку (вісім типів) [3].

Обсяг, в якому Європол може збирати персональні дані поряд з дискрецією щодо того, хто

може бути включеним в файли, означає, що зберігання такої інформації ґрунтується не на правових категоріях, а скоріше на поліцейських рішеннях щодо потреби та ефективності застосування відповідної інформації. За Конвенцією держави-учасниці можуть утримуватися від надання інформації через широке коло підстав (національна безпека, захист розслідувань, особиста безпека чи специфічні міркування збирання інформації) [4]. В щорічному звіті за 2000 рік відзначається, що «в одному аналітичному робочому файлі офіцерам може надаватися до 100 000 елементів інформації» [5]. Поряд з тим, ряд файлів є неповними через ненадання інформації державами-учасницями.

Технічний розвиток комп'ютерної системи Європолу відбувається з 1996 року. Ця система складається з трьох взаємопов'язаних систем: центральної інформаційної системи, аналітичних робочих файлів Європолу та центральної системи індексації. Центральна інформаційна система містить дані щодо фактичних та можливих злочинів, осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів та будь-якого пов'язаного змісту запитів та відповідей, надісланих Європолом. Доступ до даних надається на підставі запитів та підлягає дії положень про захист персональних даних. До них мають доступ лише Європол та пов'язані офіцери.

Конвенція про Європол також дозволяє запити на інформацію від третіх держав, інших агенцій ЄС, двосторонніх та багатосторонніх організацій всередині ЄС, міжнародних організацій та органів, а також Інтерполу, тобто цілій міжнародній мережі правоохоронних органів. Це співробітництво є

двостороннім, оскільки Європол також може направляти запити про надання розвідувальної інформації, якщо запитувана держава чи орган мають адекватний рівень захисту даних.

Джерела:

1. Hayes B. The Activities and Development of Europol: Towards an Accountable FBI of Europe. URL: <https://www.statewatch.org/media/documents/analyses/activities-development-of-europol.pdf> (дата звернення: 14.08.2024).
2. Europol Annual Report 1999. URL: <https://data.europa.eu/data/datasets/europol-annual-report-1999?locale=en> (дата звернення: 14.08.2024).
3. Europol. New AWF Concept Guide for MS and Third Parties. URL: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2013/jan/europol-awf-new-concept.pdf> (дата звернення: 14.08.2024).
4. Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention), 1995. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127%2801%29> (дата звернення: 04.08.2024). Art. 4(5).
5. Europol Annual Report 2000 Content. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/europol-annual-report-2000> (дата звернення: 04.08.2024).

Ключові слова: Європол, обмін даними, розвідувальна інформація, персональні дані, правоохоронні органи.

ГОНЧАРУК Д.Р.

Права людини та застосування штучного інтелекту у військових цілях 249

ФАСІЙ А.В.

Міжнародні стандарти охорони та захисту права на психічне здоров'я в умовах збройних конфліктів 255

ЧЕРНЯВСЬКИЙ М.В.

Роль миротворчих операцій ООН у забезпеченні безпеки та захисті прав людини під час збройних конфліктів 263

РЕДЧЕНКО Я.О.

Проблематика використання цифрових валют в міжнародних інвестиційних арбітражах 268

ДЖЕВАГА-ТРЕТЬЯКОВА С.Ю.

Правове регулювання протидії відмиванню грошей: європейський контекст 276

Секція № 4**Регіональні механізми захисту прав людини****СУРІЛОВА О.О.**

Простір свободи, безпеки, правосуддя ЄС: двадцятип'ятирічний досвід та нові виклики 284

КАЛАШЛІНСЬКА М.В.

Досвід Любліна у захисті прав людини під час кризи біженців: поведінкові чинники 290

БІРЮКОВ Р.М.

Європол як структура обміну даними в рамках міжнародного поліцейського співробітництва в Європі 296

МІЩЕНКО І.В.

Дія права ЄС у часі: регламентація та прецедентна практика 301

СЛАВКО А.С.

Рада Європи і перехідне правосуддя: у пошуках стандартів 305

АКІМЕНКО Ю.Ю.

Розвиток економічних та соціальних прав людини у контексті функціонування внутрішнього ринку ЄС 313

БЄЛОГУБОВА О.О.

Обмежувальні заходи у зовнішній політиці ЄС у відповідь на серйозні порушення прав людини 318

ДРОНОВ В.Ю.

Право на повагу до приватного та сімейного життя в африканській системі захисту прав людини 322

ВОЙТОВУСН Р.Р.

Ways to improve mechanisms for realization of state policy in the field of informational rights protection 326